

nem štabu, ktereга sva se midva držala, to osupljivo novico zvemo. Tenor se mi je kar spremenil v bas in nazadnje sem komaj zmogel prijatelju pianissimo šepniti: Zdaj pa vidiš, kaj je to, da sva brez orožja, oh, da sem turški top pozabil na Hrvaškem! Ali v tem trenutku se sopet drdranje zasliši in kmali so bili zgubljeni pri nas, na vse pretege kričaje: „Dolenska, že te imamo v svojih pestéh!“ — Povedali so, da njih voznik, ne ravno Diomed, hotel se je ogniti, in prevrnil jih je v graben, pa brez vse škode. Kakor se je nekdanj J. Cezar, ko je prijadral v Afriko in stopil na suho, precej spodteknil, padel in zavpil: „Africa, te teneo!“ ravno tako so veseli Sokolci nazdravili Dolensko, in vsi smo sprejeli to kot dober „omen“; jaz sem pa zopet začel poprejšnjo lepo pesem žagati od konca do kraja. Ko sem se čudil pri štabu, s katerim sem imel čast voziti se, da tako vesela lahkomišljenost navdaja rdečo armado, so mi sopet na novo pritrdili mnenje prijateljevo, da se Sokol ne straši niti toče, niti nevihte, magari tudi Bachove in Schmerlingove ne; če oblubi, da pride, tudi gotovo pride; vselej je mož beseda. Ko iz Kostanjevice proti Šentjerneji drdramo, se naenkrat začuje: bum! bum! bum! kakor grom topov in to čedalje gosteje. Zdaj še le prav za prav prebledim in se sopet žalostno spominjam svojega neprecenljivega topa, pa g. Crnič me precej potolaži, rekoč: da vse to velja Sokolu na čast, ktereга Šentjerneji že komaj čakajo.

V Šentjerneji je bilo vse po koncu in vse je bilo radovedno enkrat vendar videti na svoje oči, kakošni so ljubljanski „purgarji“ v rdečih srajcah, ker imajo krški in novomeški temno-zelene suknje, njihovi sosede Kostanjevčanje pa neki še celó frake, — se ve, kadar so v paradi. — Fantje so pokali iz možnarjev, da je bilo kaj, stare ženice in mlada dekleta se pa niso mogle prečuditi, da so „ljublanski purgarji“ vsi tako zali in mladi, kajti navajene so bile dozdej videti pri taci mestnih stražah lepo tropo mož, ki so že poprej po dva, pa tudi po tri cesarje odslužili. Prekrasna Šentjernejka, ki je ravno iz cerkve prišla, reče za mojim hrbtom svoji sosedinji: „To pa, to! — to so fantje, kar mleko in kri jih je, pod nosom pa možko privihane „črne brkice“, — jaz se jih kar ne morem nagledati, oh, ko bi ti hotli pri nas ostati!“ — Pri Zagorcu, našem deželnem poslancu, je bil zajtrk z vilicami, včasih pa tudi z rokami — *déjeuner à la fourchette* — zaradi česa moram Zagorčevo mater in njene zale uljudne hčerke tū v „zlate bukve“ ročne in tudi dobre postrežbe vpisati in ne rečem preveč, da so prekosile v brzini priprave 1863. leta umrlega francoškega kuharja Soyer-a, ki je slovil nekdanj na kontinentu in v veliki Britaniji kot prvi mojster za vsa človeška djanja tako važne kulinarske umetnosti. Dragi bravec, sam mi moraš dopustiti, da se tū ne dá odgovoriti: „ažen pič, pa drugoga nič“, kakor so meni domá mati kot dečku rekli, kadar sem jih vprašal, kaj da bomo jedli opoldan, — treba je bilo v pol ure nasititi in napojiti blizo 70 ljudi brez poprejšnjega napovedanja in kake druge priprave! In to nalogo so Zagorčeve, skoraj bi rekel, v tej zadevi čarovnice popolnoma rešile; Francoz bi rekel „comme il faut.“ — Bil je slavolok, bile so narodne zastave in zastavice, bilo je na vse pretege „živja!“ „slave!“ in „na zdravja“ in vse druge ropotije, kar pri taki priliki domoljubno srce le zahtevati more. Kakor pošten, nepristran in pravičen kronist ne bom pozabil omeniti g. trgovca Vičiča z njegovima sestrama, pravima slovenskima rožicama, ki se z Zagorčevimi delijo v zaslugah pri sprejemanju in gostovanju Sokolcev in njihovih dveh ožnoranih „feldpatrov“, kakor so naji šaljivo imenovali.

O poli ene smo bili v Žabji vasi pred Novomestom, to je — si parva licet componere magnis —

v Hietzing-u pred Dunajem ali pa Šiški pred Ljubljano. Tū so se Sokolci skobacali z vozov, postavili v red in dobili liste za stanovanje in obed prav po vojaški šegi. Kar se tega tiče, se more tū javno vsemu slovenskemu občinstvu na veliki zvon oznaniti, da se je v tej priliki Novomesto, ki je bilo dozdej zaradi svoje nemškutarije začrnjeno in gotovo tako grdo zaznamovano kot nekdanj Betlehem med mesti Judeje, svoje lice tako sijajno razsvetlilo s svojo pravo staroslovensko gostoljubnostjo, da se — menda razun Kranja in Vipave — kaj takega še dozdej ni nikdar dogodilo pri nobeni narodni slovesnosti in da ga vsem drugim našim biserom Gorenškega, Notranjskega, Štajarja in Koroške, Goriškega in Istrije v eksemplu stavi na vse veke. Tudi nama so brezplačno stanovanje prijazno ponudili na velikem trgu, kjer so 6 lepih prostornih sob v 1. nadstropji mestnjani za 3 dni v najem vzeli nalašč Sokolcem za voljo. Ker se v mestu nisva iznajdla, so nama rekli, naj kar marširava za zastavo; kamor gré ona, naj greva tje tudi midva, česar ni bilo moč zgrešiti, kajti tam je bil Sokolov generalni kvartir. — Ko se v Žabji vasi v red postavijo: trobci naprej, potem zastava, potlej pa po dva in dva Sokola vstric, začne novomeška banda na čelu „čingar čingar čing čing“ s turškim bobnom znano popotnico po viži: Pridi Gorenec itd. Množica spremljevalcev je vedno čedalje bolj rastla, da se je kmali jeziti začelo; narod je od vseh strani skupaj vrel in neprenehani gromoviti živio- in slava-klici so nazadnje najmanjši oblačice izpod neba odpodili tako, da nam je solnce tako krasno sijalo, kakor zgodovinarji pripoveduje, Napoleonu I. pri bitki pri Avsterlicu.

(Dalje prihodnjič.)

Jezikoslovske drobtine.

5. Nijeden.

Nijeden je pravilna pisava za navadni „nobe-beden“, „obeden“, „obén.“ To nam ne kaže samo etimologija te besede (sostavljene iz ni+jeden) nu tudi podoba nibeden, ktero slišiš po nekterih slovenskih krajinah. Nikavnica (negativna partikula) ni se kakor v tem, tako v mnogih drugih zaimenih nahaja, primeri nikdar, nikjer, nič (č' = kaj, prim. istrski ča), nikdo (popačeno „nihče“) i. d. „Drobtinice“ nekterih tečajev že pišejo nijeden; naj se ta jasna i pravilna oblika sploh piše!

6. Rtast.

Rtast je prava slovenska beseda za izposojeno „špicast.“ Slišal sem jo od nekega tesarja v Mariboru, ki je v svojem govoru neki „rtasti nož“ popisoval. Izpeljava te besede od substantiva rt (spitze) je jasna.

7. Služiti.

Služiti pomeni nekterokrat to, kar „pripraviti“, namreč v zvezi: gostijo (= pir) služiti, to je, gostijo pripraviti, dati. Ta glagol sem slišal od človeka, ki je v Olimijah na Štajarskem domá.

Janko Pajk.

Dopisi.

Iz Maribora. (Razglas.) Visoko c. k. namestništvo v Gradcu je po dopisu od 21. sept. t. l. št. 15.538 dovolilo, da se šole na c. k. gimnazii v Mariboru za leto 1865/6 še le 15. oktobra t. l. začnó, ker se šolsko poslopje do rečenega časa še le dozida. K vpisovanju se imajo učenci oglasiti 13. ali 14. oktobra, dopoldne med 8—12. ure, pri podpisnem ravnateljstvu.

C. kr. ravnateljstvo mariborske gimnazije dne 24. septembra 1865. Adolf Lang, ravnatelj.

Iz Maribora 25. sept. — Včeraj smo slovesno obhajali spomin Slovincem nepozabljivega knezoškofa, preslavnega Slomškega. Kako lepo so ta dan slavili iz Ljubljane prišedši „Sokolci“, naznanile so „Novice“ že svojim bravcem; naj naznanijo še večernico, ki jo je napravila tukajšnja čitavnica.

V dvorani Kartinove gostivnice se je ob poli osmih začela „beseda“, ktero je čitavničini predsednik gosp. dr. Srnec začel z izvrstnim govorom, v katerem je posebno povdarjal velike zasluge Slomškov o slovenstvu slovenskem. Da je bil govor z navdušeno pohvalo sprejet, ni mi treba še posebno pritrjevati. Po govoru so vrli „Sokolci“ pokazali svojo umetnost v ličnih skupinah, ktere je občudovala vsa množica; za njimi pa se je pelo in deklamovalo. Vsem zborom je zložil Slomšek besede, razun Koseskovega „Kdo je mar“, ktere je gosp. dr. Benjamin Ipavec izrazil v prekrasnih melodijah. Lepa misel je bila to, da pri besedah:

Vse obrne v božjo slavo,
Mitra kinči sveto glavo,

stopi belo-oblečena gospodičina na oder in z laborom ovenča podobo Slomškovo; v tem trenutku plamen navdušenosti vžge vsa srca in slavaklici so doneli po dvorani, da se je zidovje zibalo. — Po končani „besedi“ stopi štajarski deželni poslanec in iskreni rodoljub slovenski gosp. dr. Razlag na oder; slavaklici od vseh strani ga pozdravljajo in radovedno pričakuje skupščina, kaj da bode povedal. Opomnivši bridkih preteklih 5 let je nadaljeval govor svoj blizo tako: Bil je čas stiske, ktere ga je ustavil cesarjev razglas od 20. septembra; vesela prihodnost se nam kaže prijazno, v kateri se bode iznova utrdila starodavna zveza med prestolom Veličanstva in našim zvesto mu udanim narodom. Cesarjeva beseda zagotavlja samoopravlje, po katerem hrepené vsi pravi domoljubi, ker v sebi in v vseh družih bratovskih narodih velike Avstrije čutijo moč, da se izpelje cesarjeva volja. Vsi narodi avstrijski imajo prostora dovolj za delovanje na polji duševnem in materijalnem, in ker so udje iste države, more se misliti, da bojo vzajemno delali na to, da se blagor države strinja z zgodovinskimi pravicami pa tudi s potrebami mnogovrstnih narodov avstrijskih. Avstrija ima skupne zadeve, a te zadeve ne dajo se nikakor tako razdvojiti, da bi se za ene delalo na Dunaji, za druge v Peštu. Pravo samoopravlje (avtonomija) naj vlada povsod, al temu, kar je skupnega vsem deželam avstrijskim, naj bode središče na Dunaji, ki je pravo avstrijsko osredje. Ako bi stanovniki na Ogrskem pritegnili deloma v Pešt, se bomo mi ustavili temu, ker tako razkolništvo slabilo bi skupno našo domovino, ne pa, da bi jo krepčalo. Ta pravila so tudi pravila cesarjevega razglasa od 20. septembra, ktere ga smo radostni sprejeli; zato naj v slovesnem tem trenutku doni slava Njih Veličanstvu cesarju, pa polno zaupanje tudi državnemu ministru grofu Belkredit-u, ki je desna roka cesarjeva! In navdušeni slava-klici so pritrjevali, da je govornik pravo zadel. Da pa minister izvé, da tudi Slovenci poprimejo v javnosti besedo, kadar je treba, in da tudi ostali bratje Slovani, ki so radostni sprejeli manifest od 20. sept., izvejo, da Slovincem vzajemnost in solidarnost ni le prazna beseda, se je zaupnica brž po telegrafu naznanila ministru. — Ne le iz Štajarja, temuč iz mnogih družih slovenskih dežel, iz Kranjskega in Koroškega, so prišli rodoljubi slaviti spomin preblagega vladika in buditelja slovenskega — Slomškega. Kakor je „Sokol“ imel svoje zastopnike v načelniku dr. Costa-tu, v podnačelniku dr. Zupancu in nad 50 Sokolci, tako je tudi čitavnica ljubljanska imela svoje zastopnike v dr. Jan. Bleiweisu,

dr. Tomanu, L. Svetcu, kranjska v dr. Drag. Bleiweisu, notranjo-bistriška v predsedniku svojem dekanu gosp. Grašiču in gosp. Oblaku, koroška v g. Einšpielerju itd. Nobena prilika ni še privabila rodoljubov iz toliko slovenskih okrajin na eno mesto, kakor Slomškov spomin danes v Maribor. To je živa priča, kaj je bil in kaj ostane preblagi vladika Slovincem svojim.

Iz Maribora 1. okt. —r— Čistih dohodkov pri naši besedi 24. t. m. je ostalo čez 160 gold. Mnogo rodoljubov je bilo, ki so za vstopni list dali več ko se je tirjalo; al ni bilo mogoče zapisovati njihovih imen zvečer pri kasi, kjer je bila gnječa velika. Po 10 gld. sta dala dr. Gustav Ipavic, ki je tudi toliko lepih napevov složil Slomškovim besedam, ter g. Breznik, blaga domoljubna duša. Sprejeli smo pa že tudi pri besedi prvo lepo podporo od zunanjih častiteljev Slomškovih. Slavna čitavnica v Kranji namreč je poslala po gosp. dr. Drag. Bleiweisu, častitega rodú, 40 gld. za namenjeni javni spomenik Slomškov v Mariboru. Presrečna hvala možem, ki nam tako krasno z djanjem kažejo, da živijo z nami v vzajemnosti slovenski, kadar gré za národno delo! Podarili so nadalje gosp. Reiser, c. kr. notar tukaj, za spomenik 8 gold.; oni so bili mestni župan v Mariboru, ko se je preselila labodska škofija v Maribor, ter so največ opravili v mestu za to imenitno delo. Poslali so nam nadalje rodoljubi iz Celovca 7 gold. Tedaj smo že založili v tukajšnjo hranilnico 210 gold. za matico Slomškovega spomenika; še nekaj bo ostalo, al založiti se še ni moglo, ker še nimamo vseh računov o stroških za besedo. — Po naših mislih je to le začetek, ki nam zagotavlja vspeh, da se namreč izpolni želja Slovencev, postaviti spomenik svojemu blagemu očetu Antonu Martinu. — Opiraje se na to, kar smo že dosegli, upamo, da pridobimo še več zaloge v ta namen. Zlasti se zanašamo na visoke cerkvene oblasti, da bodo podpirale začeto delo. Tudi mesto Maribor ima po naših mislih dosti razlogov, z nami v kolo stopiti, da se delovanje dožene do ugodnega vspeha. Slomšek so osnovali sedež škofije v Mariboru; oni so osnovali tukaj dosti blagih društev, ki delajo v krščanskem smislu za podporo sirot, ubogih itd. Minula je jeza tistih, ki niso mogli poprej potrpeti nasprotne misli o narodnih zadevah. Zatoraj je odbor za „besedo“ sklenil, prositi slavno škofijo tukajšnjo in mestni odbor, da pošljeta po dva zastopnika; čitavnica pa tudi naloži dvema odbor-nikoma, da bi se združili vsi v posebno društvo, ki naj vse opravi, da se izdela vreden spomenik Slomškov v Mariboru. Začasni prvosednik čitavnice naj pa vodi to delo, in naj marljivo skrbi, da se kaj opravi. Kmali bote, dragi Slovenci, izvedeli, ali se sprejme naše povabilo od povabljenih odbornikov, in kako bo delal novi odbor. Gotovo bo vas prosil še daljne podpore; zavolj tega vam pa ni treba misliti, da ne smete poprej z delom začeti. Saj Slomšek niso bili le Mariborčanom delavec na cerkvenem in narodnem polji; delali so s peresom za vse Slovence, naj ga tedaj tudi slavijo vsi!

Iz Zagorice v moravški fari 26. sept. — Kaj neki se godí tam gori na griču, kjer stoji majhna pa zala cerkvica sv. Križa — me vpraša popotnik, ki me je došel — da je ves hrib polno kmetiškega ljudstva v prazničini opravi, vmes pa tudi gospôde, da možnarji pokajo in se godba razlega čez hribe in doline? Spomin preslavnega rojaka svojega Jurja Vegata obhajajo, ki je današnji dan 1802. leta smrt storil — mu odvrnem, in obá hitiva naprej, da ne zamudiva slovesnosti, ki se je začela z veliko sv. mašo, ktero so peli prečastiti dekan moravški, gosp. J. Toman. Majhna cerkvica bila je tako polna pobožnega ljudstva, da je srečen

bil, kdor je mogel va-njo priti; zato je po griču, na katerem stoji Božji hram, noter do farovža gori na tisoče bilo ljudi, ki so se od zunaj udeleževali cerkvene svečanosti. Po sv. evangelji so gosp. dekan s prelepim odgovorom razložili zbrani množici namen današnjega shoda in zakaj po lepi slovenski navadi se s svetno slovesnostjo strinja cerkveno obhajilo, popisovaje na kratko življenje imenitnega farana Vega-ta, čegar ime v krstnih bukvah zapisano stoji „Juri Veba.“ Ko ste po veliki maši opravljeni bili še dve (pred njo pa tri), je Vegatov prevnik Petrka vzel tablo iz vlitenga železa, ki se bo kot spominek vzdala v cerkev, in vsa množica gré z njim, spred pa godba, kakor v procesii do rojstne hiše Vega-tove, ktera je bila z dvema majema okinčana, med kterima se je vil venec, na hišici pa je bila ovenčana tabla z napisom: „Juri Vega, baron; rojen 1754. leta, umrl 1802.“ Videli smo v tem sprevedu 5 deželnih poslancev: dekana J. Tomana, dr. L. Tomana, dr. Costa-ta, Luka Sveteca in dr. Jan. Bleiweisa, zraven njih nekoliko družih duhovnih in svetnih gospodov in gospá iz Ljubljane, iz Brda, iz Tuštajn, Kamnika in družih krajev kranjskih. Da smo videli tudi pisatelja življenjepisa Vegatovega gosp. prof. Peternela, prožitelja Vodnikovega spominka gosp. fajmoštra K. Hubra, vsak lahko uganil; dušni pastir Št. Kriški pa so doma skrbeli za vse, česar je treba bilo, kot hišni gospodar. Ko dospé brezštevilna množica pred rojstno hišico, ki je zdaj Močilnikarjeva, se ustavi na trati pred hišo in najpred stopi dr. Bleiweis na improvizirani oder, po domače na mizo, za njim dr. Toman in naposled tudi fajmošter Huber.

Dr. Janez Bleiweis v govoru svojem radost nannu, da je prišlo toliko naroda slaviti neumrlega Vegata; opisuje slavno življenje možá, ki v tej borni bajtici med hribovci rojen je nesel slavo svojo in domovine naše po vsej Evropi; Vehevčev Jurček je iz te hišice, ki nam zdaj stoji pred obličjem, šel z malo škrinjico, ki mu jo je mati dala, v ljubljanske šole, bistra glavica pa je revnemu sinku prostih kmetiških starišev pot odprla po vsem svetu; stopivši v vojaški stan se je obnašal tako junaško, da je prejel najslavniši red Marije Terezije in je bil v visoki žlahni stan — baronovski — povzdignjen; al ne le junaštvo samo in njegovo bojevanje za Avstrijo nekda delo nam Vegata neumrlega, temuč tudi njegova učenost zlasti v računskih vedah, da še danes živi v knjigah svojih in bode živel na véke. In ako se vprašamo: kdo je mar — ta junak, ta učenjak? zagromí nam od vseh krajev svetá odgovor: „taka glava korenine je slovenski oratar!“ Tako je slava njegova slava kmetiškega stanú, slava Vaša, Zagoričani, slava Krajne, slava slovenske naše domovine! Hvala gospodom, ki so nam s tem spominkom, ki se stavi na rojstno hišo in v cerkev, dali danes ob enem opomin, da se stavi še na družem mestu slavi Vegatovi vreden spomin. In s slavoklicem na neumrlega Vegata, ki je donel čez hribe in doline tisočkrat ponavljan, je končal govornik svoj govor.

Zdaj pa poprime dr. Toman besedo in govori blizo tako: „Današnja slovesnost je silno važna, pomembna. O visoki vrednosti, učenosti neumrjčega rojaka ste slišali že poročilo gosp. dekana Tomana in dr. Bleiweisa. On je zvezda na polji vednosti. Spoznavši moč številke je stavil sisteme, kakor nikdo popred. Pa tudi djansko in praktično je on svojo vednost razvil. On je povzdignil topničarstvo na najvišo stopnjo iste dôbe, naša država se je oponašala z njegovimi najdbami, ki so pripomogle k jedni in drugi zmagi. Tako je on naš rojak, Slovenec, branil cesarstvo na vojskinem polji, kakor naša zvestoba, dušna udanost od nekda varuje obstoj

njen. Slovil je po svetu tako, da ga vsi narodi poznajo, da so posnemali Francozi in Angleži najdbe njegove. Zakaj je pa, čeravno ga Slovenci niso nikdar pozabili, zaostajala svečanost do današnjega dneva? Ležala je gosta tma nezavednosti nad nami. Slovincu ni bilo mar za Slovence — ne za samega sebe. Drugi narodi se ponašajo s svojimi možmi; kolikor več slavnih mož kak narod ima, toliko več veljá. Mi pa, ki nimamo toliko slavnih mož, mi pa še nismo zidali „dóma slave“, mi pa še nismo postavili vrednih spominkov. Kakošne zasluge imajo za našo slavo raznoizvrstni naši prvaki: grof Auersperg, ki je Turke premagal pri Sisku, baron Cojz, ki je slovil po celem svetu zavolj svojega natoroznanstva, Valvazor, ki je pisal „čast kranjske dežele“ in žrtoval vse svoje premoženje za to delo obširno, Linhart, ki je pisal izvrstno zgodovino Jugoslovanov, Vodnik, ki je sebral jezikovno blago v jezik slovniški za zavez vseh Slovencev, Kopitar, znan celému svetu ko preučen slavista, Dolinar, najbistreji pravoslovniški pisatelj, Prešern, pesnik neumrjoč, Wolf, národni mecen itd. itd. Med njimi svetí pa Vega, ko najsvitlejši zvezda učenosti. Zginila bode megla, kadar se spozná národ, in vse te zvezde bodo zabliščale in mu bodo svetile pred vsem svetom na nebu slovenskem. Zato, moji dragi rojaki, spoštujte svoje domače blago, svojo domovino, svoj národ, svoj premili materni jezik. Zavedajmo se med drugimi narodi, da smo tudi narod, narod slovenski, vejica velikega debla — slovanskega. Ponašajmo se s svojimi prvaki, da so naši, kakor se ponašajo drugi narodi s svojimi. Če bomo gledali na zvezde obnebja naše slave, bomo od narodne zavesti gnani za njimi sledili. Mili bratje, v tem pomenu obhajajmo danes moža, ki slovenske krvi po vsem svetu sloví. Vega! slavni rojak! vodi nas, navdušaj nas s svitom svoje vednosti neumrjoče. Neumrjoč si, kakor dela tvoja:

Kakor iz nič številka v večnost sega,
Tako po nji tud Tvoja slava, Vega!

In zopet so se slava-klici razlegali čez hribe in doline.

Zdaj pa stopi še gospod fajmošter Kajetan Huber na oder in slavi Vegovo ime, oziraje se na zasluge njegove o vojaštvu in vednostih, ktere ima Klijo zapisane v zlatih knjigah zgodovinskih. Govornik, znan po humoristiki svoji, je tudi v tem govoru marsiktero povedal, ki je bila z občno radostjo sprejeta; tako na priliko je od vseh strani mu donélo „dobro, dobro!“ ko je rekel: „v beli Ljubljani se je naš Vega učil, da je pri Belem gradu Turka podil.“ Isto se je ponavljalo, ko je rekel, da starodaven latinsk pisatelj je trdil, da o vojskinem hrupu molčijo vede (inter arma silent musae), in da verjelo se mu je to kakor evangelji. Vega pa je za svojo stran djansko pokazal, da to ni res, kajti ravno o vojskah je pisal knjige, polne učenosti, ker „bistra glava ne miruje, če se tudi pest bojuje.“ Naznanil je gospod govornik tudi, da on ima tisto škrinjico, s ktero je mladi Vega šel v ljubljanske šole, in ktero je hranil dosihmal kot dragocen zaklad. Da se pa spominek ohrani domovini stanovitno, je pri tej priliki obljubil škrinjico izročiti kranjskemu zgodovinskemu društvu in v zagotovilo te obljube je pričujočemu ljubljanskemu županu gosp. dr. Costa-tu, kot odborniku zgodovinskega društva, izročil ključ te škrinjice. In ko je govornik sklenil svoj govor z besedami: „Vega čista je slovenska kri, na veke naj Vega živi!“ so se živio-klici zopet razlegali čez hribe in doline.

Ko so bili govori dovršeni, gospod dekan Toman, oziraje se na to, da je Vegata našega kakor malo kterege slavilo nekda Veličanstvo cesarsko, zakličejo

množici, naj zapoje cesarsko pesem — in v tem hipu se oglasi cesarska pesem iz navdušenih src in godba jo spremlja. Po odpeti cesarski pesmi pa se hipoma zbere krdelce rodoljubnih pesnikov in popevaje naše domače „Hej Slovani“, „Naprej zastava Slave“ in drugih več, in vsem pričujočim so srca igrala o pravi tej narodni veselici. V tem pride tudi stari gosp. Wagner na goro k nam in dr. Bleiweis se mu zahvaljuje, da se je tudi spomnil našega slavnega rojaka in s tablico za cerkev iznova nagon dal tistemu spominku, ki ga je nasvetoval že 1854. leta gosp. prof. Peternel.

Davno je že poldne odzvonilo in še zmiraj se je radovalo ljudstvo pred Vegatovo rojstno hišo. Počasi se je razkropila vesela množica, vsak na svoj dom; mnogo gospodov se je k obedu podalo v farovž Št. Kriški, kjer jih je čakala dobro obložena miza; tu je bilo navdušenih napitnic brez konca in kraja; družbica je bila vesela, da je imela med seboj tudi vojaškega dušnega pastirja c. k. polka topničarskega in pa enega gospoda častnika istega polka, kateremu je nekdanj Vega bil slaven ud. Druga družbica pa se je gostila v farovžu Št. Helenskem, da je pritrkovala tukaj na planem temu, kar se je godilo gori na gori.

Na povratku v Ljubljano so se gospodje še nekoliko pomudili pri gosp. Vodétu v Dovskem, ogledovaje pridno čbelarstvo in vrtnarstvo njegovo, in „pri Krači“ potem pa se združili vsi, in jo udarili na ladii čez Savo v Laze, kjer so jim svetili trije kresi, ki jih je dohodnikom na čast napraviti dal prijazni ondašnji gospod telegrafist.

In tako se je končala narodna slovesnost Vegatu na slavo, ktere gotovo ne pozabi nikdo, ki je bil pričujoč, pa tudi okolica ne, v kateri se je svečanost vršila in tako izvrstno dovršila.

Da bi Lazem nasproti kmali stal Vegatu spominek!

Iz Stare Loke 2. okt. — Včerajšno nedeljo je bila posvečena nova naša cerkev, o kateri so „Novice“ že govorile. Blagoslovili so krasni božji hram milostljivi knezoškof gosp. dr. Jernej Widmer in z velikim spremstvom peli veliko mašo; pridigovali pa so prečastiti stolni dekan ljubljanski gosp. dr. Pogačar. Maša je bila z godbo, pri kateri so kaj lepo in zdatno pomagali na goslih in s petjem nekteri gospodje čitavnice ljubljanske, ki so nalašč v ta blagi namen lesëm prišli. Med čveterospevi, ktere je vodil po domovini naši že dobro znani pevovodja Fabjan, se je posebno odlikoval Bradskov Očenaš, tako po svoji veličastni skladbi prav v duhu cerkvenem, kakor po izvrstni izpeljavi po prekrasnih glasovih, ki so ga peli. Lepó so donele nove Goršičeve orglje. Velika cerkev je bila tako polna pobožnega ljudstva, da je bila danes premajhna za vse.

Iz Preserja 25. sept. L. M. — Da že dolgo nam v veliko škodo dobrotni dež ni pomočil trde skorje kamnitega sveta naše okolice, in to leto le enkrat ni še rahlega mahu, ki sega do podnožja naših prijaznih mejnikov, in v našo faro, nam je najboljši porok gosta dimna megla, ki ne nastaja le po širokem močvirji, tudi ni navadno izhlapenje; vlačí se tudi po stranskih kotlinah in čez, ter nas nadleguje s silnim požarnim smradom. Požari tlé in goré na široko, kakor da bi jih Vulkanovi otroci iz porednosti razbrskovali, smradni dim pa se kadí, kakor da bi si gnjusobne Harpije bile izvolile ta svet v nočno sprehajališče. Milo pogledujemo po spremenu lune, zastonj laja lisjak, ker ni ga zaželenega oblaka, ki bi enkrat do dobrega premočil zastradano zemljo, smrdljivi ogenj pogasil, in napolnil razsušene kapnice. Celó divja zver, ko po svojem kramljá, se gotovo pritožuje zoper preveliko sušo, ker je prisiljena zavolj pomanjkanja studencev in potokov gasiti si žejo pri neusmiljenem sosedu — človeku.

Medved ima krog Kríma lepo zavetje, in kakor da bi se bil skopal v čarobnem mazilu, za-nj ni nevarnosti. Lovci ga sledé; se jim tudi pokaže, pa če bodo na njegovo kožo pili, bo krčmar kmali obožal. On hodi prav pogumno žet in pit o svojem času. Redka prikazen so jeleni, ki so začeli tudi prav ponosno krog nas postopati. Pred nekimi tremi tedni so videli ljudje iz čolna jelena plavati čez Ljubljano; ljudi ni zapazil od deleč v gosti megli. Preteklo nedeljo 24. t. m. naleteli ste pastarici v gosti megli na jelenčka; ena ga mahne s šibo, druga ga s polenom zapodí, — tekkel je proti sv. Ani. Kaj posebnega pa in pravo gledišče je bilo, ko zjutraj po prvi sv. maši ljudstvo pride iz farne cerkve. Ravno nasproti na farovski njivi se pase po ajdi lepa živina z dolgima vejama na glavi. Bil je ta ponočnjak lepo okroglo pitan velik jelen s šesterimi odrastki, ki jo je še le zjutraj klamal po gosti megli proti svojemu domu iz spodnje pivnice — Ljubljane. Res, lepa žival, pa še lepše njegovo obnašanje pričo šumečega ljudstva. Brez strahu on postaja in se prav počasi prestopa, kakor da bi bil le na ogled prišel, proti množici, ki radovidna pospešuje korake. Ko se gledavcev nagleda in naveliča, postavi se pokonci, in ko bi trenil, je bil čez zid in cesto v enem skoku res prav z lahko nožico, ter dalje gré svoj pot čez polje proti gozdu, pa ves pogumen in nepreplašen. Ali je po naključbi, ali je bil toliko prebrisan, da jo je mahnil skoz dolgo vrsto ljudi čez cesto ravno pred lovcom, ki ga je gotovo toliko zaželel, če ne bolj, kot nekdanj Adam prepovedanega sadú, ko mu ga je žena ponujala. Razodel je to sljo, ko je pognal kamen za njim, ker ni še vedel, da so ga previdni gospodje kar na pogled in na prvi poklon vzeli v varstvo, ter mu potni list podpisali. Če se zgodi, kar zahtevajo, bo po polji in senožetih naših kmali treba strašilnic ali ropotalnic, kakor so jih imeli pred časom, ko so jeleni pogosto hodili v gostje in se bodli z domačo čedo. — Še nekoliko taci prikazin, pa bomo v pogovorih precej pozabili letošnjega pomanjkanja, posebno čbelarje. Ko bi pač vsak gospodar letos imel kakih 100 mogočnih panjev! Edini čbelar in pridne čbelice so, ki se take letine pri nas veselé. Kar jim opešana ajda ne dá, povrnejo jim gozdi, ki so letos tako bogati, da bo na cente medú pod hojami popila zemlja, ker ni delavk zadosti, da bi sladko rôso znosile v shrambe. Kmet naš se pa tudi z gozdom to zimo ne bo veliko hvalil, ker je na eni strani zavolj pičlega pridelka primoran, ga vedno bolj jasiti, na drugi pa dati v ceno ali pod ceno, ker o vsaki dôbi tudi proti Trstu ni odprtih prijaznih vrat; proti Ljubljani pa, kjer je tudi šote obilo, se valé to jesen leseni potoki brez mere in konca. Kje bodo neki vnuki jemali polena za domačo peko?

Iz Ljubljane. Današnjemu listu na čelo postavljeni program ali naznanilo, kako bi se dala po oktoberski diplomi osnovati prava avtonomija deželna in ravnopravnost slovenskega naroda, priporočamo v resen pretres vsem Slovencem, pa v miren prevdarek tudi vsem drugim, ki želijo, da so vsi avstrijski narodi zadovoljni, po njih pa Avstrija edina, krepka in srečna.

— C. kr. dvorni svetovavec Seifert je prišel v Ljubljano, da se z mestom pogodi za stran kupa podturnskega grada; sliši se, da ga dobí mesto po dostojni ceni. Danes se je vrnil gosp. Seifert na Dunaj.

— Kakor slišimo, se šole ces. normalke, realke in gimnazije začno še le 3. novembra.

— 10. oktobra je pri c. kr. deželni vladi posvetovanje, da bi se vprihodnje slovenske knjige ljudskih šol natiskovale v Ljubljani in ne na Dunaji in bi se po takem našim domačim papirnicam in tiskarnicam ne odtegnil zaslužek.

— Zopet se bojo nabirali vojaki za armado mehi-kansko, in, kakor se sliši, utegne vendar le Ljubljana izvoljena biti za to nabiro. Dobro! Tako ostane v mestu našem zopet kaj novcev, ki jih krvavo potrebujemo.

— V sredo se začno vaje možkega pevskega zbora v čitavnici naši, ki se ponavljajo potem vsako sredo in saboto o poli osmih zvečer.

— V četrtek konča gosp. Koroneli svoje podučevanje o slovanskih plesih v dvorani čitavnice naše. Gospodine in gospodje, ki so se pri njem učili, ne morejo prehvaliti njegove izurjenosti in gracije v plesu.

— V tem, ko po pravici tožijo naši kmetje, da jim celó nenavadna suša, ki je zeló pokvarila ajdo, vničuje repo, zelje in korenje, so Angleži — tako nam piše naš gospod dopisnik iz Angležkega, čigar „Potni-kove opazke“ začnemo priobčevati drugi pot — s top-lim vremenom brez dežja in mègele jako zadovoljni.

— „Triglav piše, da je z velikim veseljem izvedel novico, da g. A. C. Fabiani v Trstu na to dela, da tega meseca že pošlje v Vera Cruz v Mehiko ladijo z avstrijskimi pridelki in izdelki obloženo. Prav tako! Kakor je težavno prizadevanje g. Fabiana ve-like hvale vredno, da avstrijskemu blagu odpira pot v ptujo deželo, tako naj bi pa tudi naši obrtniki se prav pridno posluževali te prilike, da naredé kupčijo v Me-hiki. Kakor dunajski časnik „Wanderer“ piše, ni res, da bi se ne dala ondi obila kupčija začeti; akopa je to, ne smejo avstrijski obrtniki zanemarjati te poti, da s svojim blagom spodrinejo blago drugih dežel. (Dobro bi bilo, ako bi se po gotovih virih izvedelo in potem naznanilo, ktere reči je lahko spečati. Vred.)

— V Zagrebu je v zalogi Zupanovi ravnokar prišla na svetlo knjižica, ki jo je izdal marljivi preisko-kovavec domače zgodovine gosp. P. pl. Radič. Obseg njeni je gledišče ljubljansko od starodavnih časov do danes. Na čelu knjižici stoji nemška drama iz 17. sto-letja, ki sta jo dva kranjska pisatelja spisala pod na-slovom „der verirrte Soldat“ in jo v rokopisu hranuje naša c. k. knjigarnica; za njo pa našteva gosp. izdatelj nemške in italijanske igre, ki so se igrale v 17. in 18. stoletji, dokler se je 1765. leta ustanovilo „stanovsko gledišče“, ktero ravno letos obhaja svojo stoletnico — zgubljeno za narod slovenski! Prav natanko našteva dalje vse igre slovenske od 1670. leta, ko so dijaki ta-krat jezuitske gimnazije, kar se vé, prvikrat igrali slovensko igro „Paradiž“ v gradu pod Turnom (sedanjem Tivoli), do danes v čitavnicah, in priobčuje vse v sloven-skem jeziku dosihmal na svetlo dane glediščine igre ter dodaja pravično željo, naj bi se začele predstav-ljati tudi drame in žaloigre klasičnega jedra, ker iz-vrstni prevodi Koseskovi in Cegnarjevi častno kažejo, da slovenski jezik vse zmore. Vsacemu, komur je mar za to, kar se je godilo na tem slovstvenem polji od ne-kdaj do danes pri nas, priporočamo zanimivo to knjigo.

— Nekatere dunajske časnike, posebno staro in mlado „Presse“ in pa njuno žlahtnico „Triesterco“ je strašno zbegala novica, da naša kupčijska zbornica noče na vrat na nos judov v deželo; zlasti napadajo g. Horaka in Jož. Pleiweisa, da nista bila zadovoljna z odlokom c. k. dež. vlade, ktera se nasproti zgodovinskem starim, še nikdar preklicanim pravicam sklicuje na začasni ob-činski red od leta 1849, ki velja od danes do jutri, in domovinsko postavo od l. 1862. Ker pri tem vprašanji ne gré za to, da bi nam centralistični časniki prižgali lešrbo svojega „liberalizma“, ampak za materijalni blagor dežele v kmetijskem in kupčijskem oziru, in ker dežele, kjer se je vgnjezdil jud, kakor v Galiciji, na Hrvaškem, Slavonskem itd. vse drugač govorijo, za-

govorniki judov pač ne bojo zamerili našim ljudem, da se branijo hebrejskih dobrot! Da nam vere ne bojo ka-zili, tega se nobeden ne boji; al bi pa jud pomagal na-šemu kmetijstvu, našemu kupčijstvu na noge, o tem gré deželi beseda. Sploh pa ne zapopadamo, kako da se tako presrčno potegujejo „liberalci“ za pravice judovskega naroda, za pravice našega domačega slovenskega naroda pa nimajo besede, in vendar mislimo, da smo mi domači prvi, potem pa še le — ptuji židovi. Da slovenski narod domá, na svoji lastni zemlji ni vžival ravnopravnosti niti v šoli, niti v uradni, niti v javnem življenji, to ne briga srakope-rov nemškega liberalizma, — ako pa se ptujim hebrej-cem ne odpró brž vsa vrata, kričijo, kakor da bi se svet podrl. To je — na stroške drugih — liberalnost nemška, ktera v hebrejcu spoznava zastopnika svojega!

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Še zmiraj nosi zvonec po časnikih in v govorih cesarski razglas od 20. septembra, kateri Avstrii odpira novo, in ako Bog dá, srečnejšo dōbo. Vse slo-vanske dežele in tudi ogrska so ga vesele; strašno ne-zadovoljni pa so nemški liberalci, ker jih je groza, da je njih glorijskega konec; je pa še tretja vrsta takih, ki se ločijo od unih in teh, katerim pa to ni po volji, da se je začasno ustavila ustava, bojé se, da bi utegnili drugi pot ustaviti tudi za vselej. Mi se tega ne bo-jimo, ker stan Avstrije sam po sebi je tak, da brez ustave ni mogoča, in zaupamo na modrost cesarjevo in njegovih svetovavcev. — Mestni zbor v Pragi je sklenil, da se bo s cerkvenimi in družimi slovesnostmi slavil 20. oktober, ki je dal Avstrii diplomu. Gotovo se bo to godilo ta dan tudi po drugih českih in morav-skih mestih in menda povsod, kjer bivajo Slovani. Be-nedke so neobčutljive ostale o manifestu. — Za kup-čijskega ministra je izvoljen admiral Wüllersdorf, namesti Bacha pa neki pride v Rim za poslanca Hübner. — Dr. Riegerja je iz Prage minister Bel-kredi poklical v posvêt; Mirka Bogovića pa je v isti namen pozval ogrski dvorni kancelar. — Po „Wand.“ bode grof Ladislav Pejaković hrvaški dvorni kancelar (?). — 200 poslancev iz različnih nem-ških dežel se je 30. sept. zbralo v skupščini v Franko-brodu; ostro so govorili zoper Gaštajnsko po-godbo in („nie ohne dieses“) zahtevali so skupni zbor nemškega naroda v Frankobrodu. — Strašen ogenj je v Carigradu (glavnem turškem) mestu pokončal 4000 hiš in 8 mošej (turških cerkev), nadloga je štrašna. — V Odesi (na Rusovskem) in v okolici tega mesta pa je razsajal tako silen vihar, da je razun drugih ne-sreč tudi nekega ovčarja s čedo (350 ovác) nesel pol-drugo uro, kjer so ga z 150 ovcami mrtvega našli.

Listnica vredništva. Gosp. J. K. v Kr: „Zahvalnice“ ne moremo vzeti, zato ker velja drugim gospodom, ki pa nočejo očitne zahvale. — Gosp. A. M. v R-ci: Premalo zanimivo za 10 soldov, ki smo jih plačali.

Kursi na Dunaji 3. oktobra.

5 % metaliki 67 fl. 15 kr. Ažijo srebra 107 fl. 25 kr.
Narodno posojilo 70 fl. 85 kr. Cekini 5 fl. 15⁵/₁₀ kr.

Žitna cena

v Ljubljani 2. oktobra 1865.

Vagán (Metzen) v novem denarji: pšenice domača 3 fl. 64. — banaške 3 fl. 89. — turšice 2 fl. 57. — soršice 2 fl. 80. — rež 2 fl. 70. — ječmena 2 fl. 25. — prosa 2 fl. 50. — ajde 2 fl. 15. — oves 1 fl. 34.